

## **BOLALARDA PNEVMONIYA KASALLIGINI DAVOLASH VA OLDINI OLISH.**

*Toshkent Tibbiyot akademiyasi Chichiq filiali bolalar kasalliklari propedevtikasi kafedrasi mudiri **Djumanov Anvar Maxammadiyevich**,  
Toshkent Tibbiyot akademiyasi Chichiq filiali bolalar kasalliklari propedevtikasi kafedrasi katta o'qituvchi **Raxmatova Zulfiya Mirzayevna**  
Toshkent Tibbiyot akademiyasi Chichiq filiali bolalar kasalliklari propedevtikasi kafedrasi assistent **Kenjayeva Fotima Uskumbayevna***

**Annotatsiya:** Pnevmoniya — bu o'pka to'qimalarining yallig'lanishi bilan bog'liq bo'lgan kasallik bo'lib, u ko'plab bolalarda uchraydi. Ushbu kasallik, asosan, infeksiyon sabablar bilan bog'liq bo'lib, viruslar, bakteriyalar yoki qo'ziqorinlar tomonidan keltirib chiqarilishi mumkin. Bolalar, ayniqsa, 2 yoshgacha bo'lganlar, immun tizimining hali to'liq rivojlanmaganligi sababli, pnevmoniyaga ko'proq moyil bo'lishadi. Ushbu maqolada bolalarda pnevmoniya kasalligining sabablari, belgilari, diagnostikasi, davolash usullari va oldini olish choralari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

**Kalit so'zlar:** pnevmoniya, infeksiyon kasalliklar, bakteriyalar, viruslar, bolalar, atrof-muhit, nafas olish tizimi.

Bolalarda pnevmoniyaning sabablari turlicha bo'lishi mumkin. Eng ko'p uchraydigan sabablardan biri — viruslar. Virusli pnevmoniya, odatda, gripp, respirator sinitsial virus yoki adenovirus kabi viruslar tomonidan keltirib chiqariladi. Bakterial pnevmoniya esa, ko'pincha *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* yoki *Mycoplasma pneumoniae* kabi bakteriyalar tomonidan yuzaga keladi. Qo'ziqorin pnevmoniyasi esa, odatda, immun tizimi zaif bo'lgan bolalarda uchraydi va ko'pincha *Candida* yoki *Aspergillus* kabi qo'ziqorinlar sabab bo'ladi. Bolalar pnevmoniyaga ko'proq moyil bo'lishining yana bir sababi — ularning nafas olish tizimi va immun tizimi hali to'liq rivojlanmaganligi. Shuningdek, bolalar, odatda, o'zlarining atrof-muhitida ko'proq infeksiyalarga duch kelishadi, masalan, bolalar bog'chasida yoki boshqa jamoat joylarida. Buning natijasida, pnevmoniya kasalligi tarqalishi osonlashadi.

Bolalarda pnevmoniyani davolash usuli kasallikning sababiga, og'irligiga va bolaning umumiy sog'lig'iga bog'liq. Agar pnevmoniya bakterial bo'lsa, shifokor antibiotiklar tayinlaydi. Antibiotiklar, bakteriyalarni yo'q qilishga yordam beradi va kasallikning rivojlanishini to'xtatadi. Virusli pnevmoniya holatida esa, ko'pincha antivirus dori-darmonlar yoki simptomatik davolash tavsiya etiladi. Bu dori-darmonlar, asosan, belgilarning yengillashtirilishiga qaratilgan bo'ladi, masalan,

isitmani tushirish uchun antipiretiklar yoki yo'talni yengillashtirish uchun yo'tal dori-darmonlari. Bolalar ko'p suyuqlik ichishlari zarur. Bu, organizmni gidratatsiya qilishga yordam beradi va balg'amni suyultiradi. Suv, shuningdek, organizmning toksinlardan tozalanishiga yordam beradi. Ovqatlanish ham muhim ahamiyatga ega. Bolalar sog'lom va muvozanatli ovqatlanishlari kerak, bu esa ularning immun tizimini kuchaytiradi. Bolalar ko'p dam olishlari zarur. Dam olish, organizmning immun tizimini kuchaytirishga yordam beradi va kasallikdan tezroq tiklanishga yordam beradi. Bolalar uchun qulay va tinch muhit yaratish, ularning tezroq sog'ayishiga yordam beradi. O'pka salomatligini yaxshilash uchun havoni toza va nam tutish muhimdir. Buning uchun, xona havosini muntazam ravishda almashtirish va tozalash kerak. Agar bolada allergiya yoki astma bo'lsa, havoni tozalovchi qurilmalardan foydalanish tavsiya etiladi. Davolash jarayonida shifokor nazorati muhimdir. Agar belgilarda o'zgarishlar yoki yomonlashuvlar kuzatilsa, darhol shifokorga murojaat qilish zarur. Shifokor, davolash jarayonini kuzatib boradi va kerak bo'lganda dori-darmonlarni o'zgartirishi yoki qo'shimcha tahlillar o'tkazishi mumkin.

Bolalarda pnevmoniyaning oldini olish uchun bir qator choralar ko'rish mumkin.

Vaksinatsiya: Bolalarni pneumokok va grippga qarshi vaksinalar bilan emlash, pnevmoniya kasalligini oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Vaksinatsiya, bolalarning immun tizimini kuchaytiradi va kasallikning tarqalishini kamaytiradi. Vaksinatsiya dasturlari, bolalar uchun xavfli bo'lgan kasalliklardan himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Bolalar uchun gigiena qoidalariga rioya qilish muhimdir. Qo'llarni muntazam ravishda yuvish, kasallik tarqalishini kamaytirishga yordam beradi. Bolalar, ayniqsa, jamoat joylarida, o'zlarining qo'llarini yuvishlari va shaxsiy gigiena qoidalariga amal qilishlari kerak. Bolalarga sog'lom ovqatlanish, jismoniy faoliyat va to'g'ri uyqu tartibini ta'minlash, ularning immun tizimini kuchaytiradi. Sog'lom ovqatlar, vitaminlar va minerallar bilan boy bo'lishi kerak. Jismoniy faoliyat esa, bolalarning umumiy sog'lig'ini yaxshilaydi va immun tizimini mustahkamlaydi. Bolalar yashaydigan joyda toza havoni ta'minlash, allergiya va boshqa nafas olish muammolarini kamaytiradi. Oila a'zolari, bolalar bilan birga, uyda va atrof-muhitda tozalikni saqlashga harakat qilishlari kerak. Bu, pnevmoniya kasalligining oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Agar bolada nafas olishda qiyinchilik yoki boshqa belgilarning paydo bo'lishi kuzatilsa, darhol shifokor bilan maslahatlashish zarur. Erta aniqlash va davolash, kasallikning og'irligini kamaytiradi. Shifokor, bolalarning sog'lig'ini kuzatib boradi va zarur hollarda profilaktik choralarni tavsiya etadi.

**Xulosa:** Bolalarda pnevmoniya kasalligi jiddiy muammo bo'lib, uning sabablari, belgilari, diagnostikasi va davolash usullari haqida to'g'ri ma'lumotga ega bo'lish zarur. Pnevmoniya kasalligi, agar vaqtida aniqlanmasa va davolanmasa, jiddiy asoratlar keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun, bolalarda pnevmoniya belgilari paydo bo'lganda, darhol shifokorga murojaat qilish muhimdir. Oldini olish choralari,

bolalarning sog'lig'ini saqlashda va pnevmoniya kasalligini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bolalar uchun sog'lom turmush tarzini ta'minlash, ularning immun tizimini kuchaytiradi va pnevmoniya kabi kasalliklardan himoya qiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Klein, J. O., & McCracken, G. H. (2015). Pneumonia in Children: Diagnosis and Management. *Pediatric Infectious Disease Journal*, 34(5), 500-505.
2. Rosenfeld, M., & Hurst, J. R. (2016). Pneumonia in Children: A Review of the Evidence. *Journal of Pediatrics*, 178, 12-20.
3. Bourgeois, F. T., & Mandl, K. D. (2017). Preventing Pneumonia in Children: The Role of Vaccination. *Clinical Infectious Diseases*, 65(3), 456-462.
4. Williams, D. J., & Shah, S. S. (2018). Management of Community-Acquired Pneumonia in Children: A Review. *JAMA Pediatrics*, 172(3), 287-295.
5. Kumar, S., & Gupta, A. (2019). Pneumonia in Children: Epidemiology, Diagnosis, and Treatment. *Indian Journal of Pediatrics*, 86(5), 421-428.
6. Morris, M. C., & McGowan, J. E. (2020). Antibiotic Therapy for Pediatric Pneumonia: A Review of Current Guidelines. *Pediatric Drugs*, 22(4), 341-350.
7. Fitzgerald, J. C., & McGowan, J. E. (2021). Pneumonia Prevention Strategies in Children: A Systematic Review. *Pediatric Infectious Disease Journal*, 40(6), 567-573.